

Mindre Meddelelser.

† **Fabrikant Niels J. Fogh**, Thorning pr. Kjellerup, afgik ved Døden i Januar Maaned, 85 Aar gammel. *Fogh* havde været Lærling under Landhusholdningsselskabet, havde arbejdet som Avlskarl og Ladefoged, lært Hørdyrkning og Hørtilberedning paa Lykkenssæde og ernæret sig en Tid ved Strømpevæveri. En Gang havde han 6 Piger i Arbejde med 3 Rundvæve og 6 Symaskiner. Da Strømpevæveriet senere gik i Staa, fandt han paa at lave en Harve, paa hvilken han tog Patent, og for hvilken han efterhaanden modtog mange Præmier og Medailler. »*Fogh's Patentharve*« er et udmærket Redskab, der — solgt i omtrent 5000 Eksemplarer — har gjort megen Gavn, hvor den har været anvendt. Da Fjedertandskultivatørens Fremkomst omtrent standsede Salget af Patentharven, fremstillede *Fogh* selv en Kultivator, der i Efteraaret 1914 blev underkastet en Arbejdsprøve af Statens Redskabsudvalg og fik en gunstig Bedømmelse.

Patentharven gjorde *Fogh* til en landskendt, men ikke til en rig Mand. Vistnok alle sine Dage sad han i smaa Kaar, men de kuede ikke hans Energi og jyske Lune.

Paa Indstilling af Viborg Amts landøkonomiske Forening og Statens Redskabsudvalg tildelte Landhusholdningsselskabet i 1915 *Fogh* sit største Sølvbæger.

† Forh. Forpagter *Nicolai Tillisch* døde den 10. Januar, omtrent 73 Aar gammel. Han var Landbrugs-kandidat fra 1866, i henved 30 Aar Forpagter af Gunde-rup ved Vallø, og han hørte til sin Tids kendte Land-mænd, der bl. a. havde et anset Navn paa Mælkeri-brugets Omraade. I en lang Aarrække og lige til sin Død var han Censor i Mælkerilære paa Landbohøj-skolen. Fra 1903—15 var han Landbrugskandidatfor-eningens nidkære Sekretær. *Tillisch* var en ualmindelig elskværdig og brav Mand.

† Redaktør *Fr. Riegels* afgik ved Døden den 19. Januar, 88 Aar gammel. Efter at han i mange Aar havde været praktisk Landmand, stiftede han i 1879 »Landbovennen«, i hvilket han straks blev en energisk Talsmand for en maalbevidst Agrarpolitik. I Besiddelse af Begavelse og et kraftfuldt Temperament forfægtede han til det sidste sine Anskuelser ufortrødent, og syntes man end, at han til Tider kunde gaa for voldsomt og hensynsløst frem, og at mange af hans Forslag var for løst underbyggede, maatte man dog anerkende hans stærke personlige Overbevisning. I det private Liv var han en jævn og godmodig Mand, der bevarede sit friske Humør usvækket op i sin høje Alderdom.

Foredrag i Landhusholdningsselskabet. Der er fore-løbig fastsat følgende Foredrag i Selskabet: D'hr. cand. mag. *Vilh. Lorenzen* og Arkitekt *Ivar Bentsen* Onsdagen den 14. Februar: Bedre Byggeskik i moderne Land-brugsarkitektur. Hr. Professor *Holger Møllgaard* Onsdagen den 7. Marts: Om Betydningen af nøjagtige Stof-skifteforsøg for Udviklingen af en rationel Fodringslære for Malkekvæget samt Beretning om foreløbige For-søgsresultater. Hr. Professor, Dr. phil. *Kølpin Ravn* Onsdagen den 21. Marts: Bør Handelen med Midler mod Plantesygdomme og Insektangreb kontrolleres? Hr. Professor *O. H. Larsen* Onsdagen den 28. Marts: Landbrugets Driftsøkonomi under Krigen, belyst ved Regnskabsresultater fra de to første Krigsaar.

Dansk-Norsk Have- og Landbrugskonsulent i det 18. Aarhundrede. Om Gartner *Hans Brøndsted* læser vi i Collegial-Tidende for Danmark og Norge, 5. Aargang, S. 73:

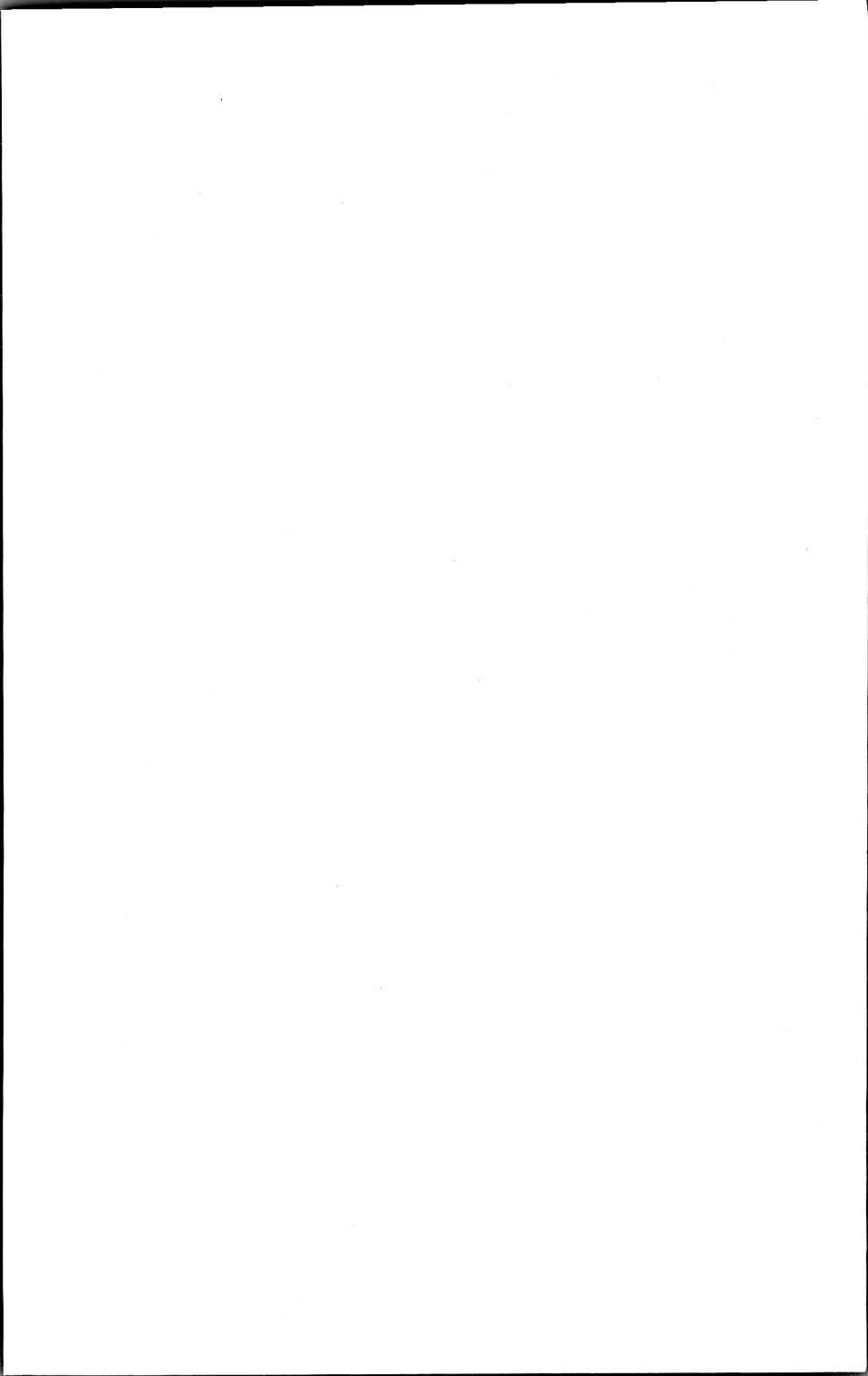
Besjælet af udmærket Nidkærhed, i en vidtløftig Kreds at undervise og hjælpe en i Hauge- og Agerdyrkning uvidende Bondealmue, opofrede Gartner *Hans Brøndsted* i en Tid af 15 Aar, fra 1785, da han kom til Norge, og til 1800, da han døde, sit Helbred, sin Tid og sin Formue, uden dertil at have andet Kald, end hans patriotiske Gavnelyst og det Ønske, at befordre andres Velfærd. Tidlig i Foraaret, hvert Aar, rejste han omkring i Sanniedal, Dragedahl og Bamble Sogne, ja endog i flere langtorteliggende Præstegjælde, for betids at være nærværende og undervise Bønderne om, hvorledes de skulde anlægge og dyrke deres Hauger og Jord: han viiste dem ogsaa, hvorledes de skulde pøde og inoculere Træer, som han selv forskrev og anskaffede til dem. Paa egen Bekostning holdt han Folk, som han havde oplært til at gaa sig tilhaande ved Arbejdet, Han uddelte Haugefrø uden Betaling til de Uformuende og til dem, der af Frygt for Tab ei vilde gjøre nogen Bekostning i Haab om Renter, de ej troede sig visse paa at indvinde, da Tingen for dem var ny; han lønnede Sendebud for at bringe saadant Frø, som han bortgav, omkring paa Bøndergaardene. Han udstod ofte meget ondt i det vanskeligste Føre, naar han i Foraaret gjorde disse Rejser. De Kundskaber, han i dette Fag havde forhvervet sig i Danmark, Holland, England og Tyskland, søgte han med Held og Virksomhed at udbrede overalt uden deraf at høste anden Frugt end Bevidstheden om at have bidraget til Almenvel. Foruden dette og for at gjøre Virkningen af sine Bestræbelser varigere, antog han tillige duelige Bønderdrenge, som han oplærte ei alene i Haugevidenskaben men ogsaa i Land- og Jordbruget: nogle af disse lod han paa sin egen Bekostning rejse til og opholde sig i Jylland, enhver eet Aar, for at se dette Lands Jorddyrkningsmaade, og at lære at forfærdige dets Arbejdsredskaber, til Lettelse for den norske Almue: fra Christiania-Landhuusholdnings-Selskab blev ham saaledes sendt 3 Elever i 3 Aar, for hvilke 3 tilsammen han, for deres Undervisning, Kost og alle andre Fornødenheder, Klæder undtagent, lod sig nøje med 100 Rd. aarligen, som ej kunde være den halve Betaling. Hans Uegennyttighed i disse sine Bestræbelser var saa stor, at en Mand af Formue, som vilde betale ham vel for sin Umag, sjældent eller aldrig fik ham i sin Hauge; Bønderne gik han derimod ukaldet til, hvor han ej alene ingen Betaling fik, men endog selv havde Ud-

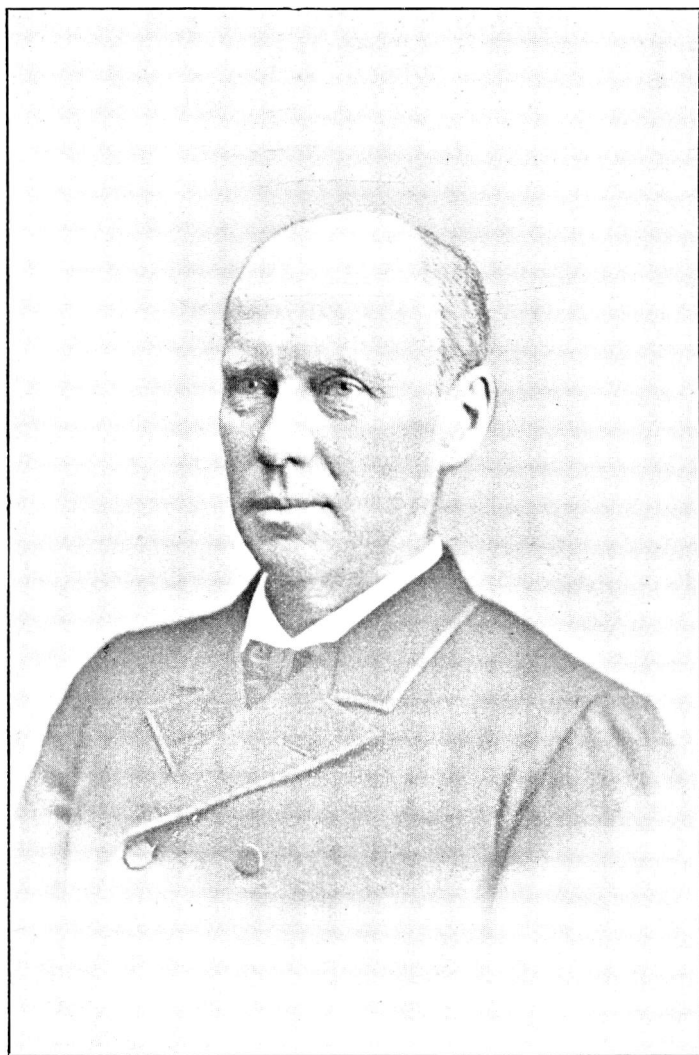
gifter af sin egen Pung. Til alt dette anvendte han ei alene sin egen ringe Formue, men endogsaa alt, hvad han kunde faa laant af andre, ligesom disse havde Lyst og Evne til at staa ham bi i hans Nidkjærhed for Almenvel.

Som et Lys, der fortærer sig selv, ved at brænde for andre, saaledes fortærede *Brødsted* sig selv, sine Kræfter og sin Formue for sine Medmenneskers Skyld. Med et svageligt Helbred fortsatte han sin patriotiske Iver for at opmuntre og gavne Bondestanden indtil sin Død, ved hvilken han, formedelst sin ædle Uegennyttighed og rolige Tillid til Forsynet, efterlod sin Enke og 6 smaa uforsørgede Børn i en for hans Kaar ubetalelig Gjæld, til hvis Afbetaling dog Creditorerne, af Medlidenhed og Agtelse for den Afdødes retskafne Tænkemaade skriftligen have tilstaaet Enken Anstand i nogle Aar, med Tilladelse til at blive siddende ved den Jord og Hauge, hvor nogle hundrede plantede og podede Træer, der just nu begynde at bære Frugter, om nogle Aar vil kunne føde hendes Familie, indtil Børnenes Kræfter og Aar gør dem due-lige til, ved Tjeneste hos andre at søge deres Brød.

— — Enken ansøger Kongen om Understøttelse af 50 Rd. aarlig i 7 Aar, da det halve Antal af Børnene kunde blive gamle nok til selv at tjene deres Brød, og det bevilges hende fra 1. Jan. 1801 uden at være indskrænket til visse Aar — og en unævnt Velgører sender, efter at have læst ovenstaaende Beretning, det danske Cancellie 25 Rd. med Tilføjelse, »at han ved denne Lejlighed ønskede sig en større Formue, for at kunne med samme Kraft, som Villie, understøtte dem, der handle saa patriotisk og uegennyttigt som bemeldte *Brødsted*«.

T.

Hofjægermester *Fr. Friis*.

Født 6. Decbr. 1836, død 29. Januar 1917.

*F*rederik *Friis* hørte til en gammel Landmandsslægt. Hans Fader, Hofjægermester *J. Friis* († 1877) havde som Ejer af Lyngbygaard ved Aarhus vundet sig et Navn som en af Jyllands dygtigste Landmænd, hans ældre Broder *Johannes* († 1903) havde ved sit Samarbejde med Professor *Segelcke* med Hæder indskrevet sit Navn i vort Landbrugs Historie. Selv stod *Frederik Friis* i Rækken af dettes ledende Mænd i over en Menneskealder.

Det var som praktisk Landmand, han først vandt sine Sporer. Efter at have taget Eksamen som Landbrugskandidat (1860) overtog han den 1. Maj 1862 Gaarden Duelund, beliggende i den frugtbare Del af Lysgaard Herred, og denne Ejendom arbejdede han op til at blive en fortrinlig Avlsgaard med et Udbytte som paa de fremmeligste Gaarde i Landets frugtbare Egne. Ved sin praktiske Dygtighed og sin Hjælpsomhed — den, der aldrig forlod ham — vandt han Bøndernes Tillid, 1866 valgtes han til Formand for den stedlige Landboforening, blev Medlem af Sogneraad og Amsraad, fik 40 Aar gammel Sæde i Bestyrelsen for Foreningen af jyske Landboforeninger, i hvilken han sad, de senere Aar som Næstformand, til han kaldtes til

København, i 1878 valgtes han ind i Landhusholdningsselskabets Bestyrelsesraad, han var Vicepræsident ved Landmandsforsamlingen i Aalborg 1883 og beklædte endnu flere Tillidsposter.

Selvfølgeelig ejede *Friis* da ypperlige Egenskaber for at arbejde med i det offentlige Liv. Han havde en betydelig agronomisk Viden, var loyal og forhandlingsmidig med Gentleman-Farmerens vindende og kulante Optræden. Da han var i sin kraftige Manddomsalder, var der paa de jyske Delegeretmøder kun faa Mænd, der havde Forsamlingens Øre som han, og det var den Gang en Fornøjelse at se ham færdes, hvor Landmænd i de Tider samledes, til alvorlig Forhandling eller festligt Lag, livlig interesseret for den første og oplagt til det sidste. Den har ikke ret kendt Hofjægermester *Friis*, der ikke kendte ham fra hans jyske Landmandsaar.

Forsøgslaboratoriet blev som bekendt oprettet i 1883 paa Forslag af Docent *Fjord* og med ham som Leder. Ved hans Død den 4. Januar 1891 stod man overfor det vigtige Valg af hans Efterfølger. Det var Indenrigsminister *Ingerslev*, som kaldte *Friis* hertil, og i Landbruget blev dette Valg hilst med Glæde. Som Formand siden 1878 for den jyske Fællesforenings Mælkeriudvalg havde han ofte Lejlighed til Samarbejde med *Fjord*, *Duelund* var en højt anset Mejerigaard og en af vore bekendte »Forsøgsgaarde«, og med forstaaende Interesse havde *Friis* fulgt *Fjords* Forsøgsvirksomhed. Hans nøje Kendskab til det praktiske Landbrugs Forhold skaffede Laboratoriet i ham en Leder, der, som *Fjord*, vidste at tage de Arbejder op, som havde Betydning for Landmandens Gerning. *Fjord* havde forstaaet at knytte dygtige og interesserede Medarbejdere til Laboratoriet, men i de Aar, han ledede det, var Laboratoriet ensbetydende med ham. Under *Friis*' Ægide ændredes dette Forhold, de indøvede og sagkyndige Medarbejdere kom nu hver for sig til at virke langt mere selvstændigt end hidtil, men dog saaledes,

at de fuldt ud har forstaaet at indordne sig under Laboratoriet og arbejde med i det fælles Hele. At denne Udvikling har kunnet finde Sted paa heldig og formaalstjenlig Maade, skyldes i væsentlig Grad Hofjægmester *Friis'* Administrationstalent og elskværdige Forhandlingsevne. I mange Aar forestod han Forsøgs-laboratoriet — han fratraadte først 1908 —, og med levende Interesse gik han op i dets Arbejder. Et synligt Vidnesbyrd om det danske Mælkeribrugs Paaskønnelse af hans Gerning her modtog han paa sin 70 Aars Fødselsdag i 1906, da »Dansk Mejeristforening« og »De samvirkende danske Mejeriforeninger« viste ham den sjældne Ære at overrække ham *Segelcke*-Medaljen, af hvilken der hidtil kun var uddelt det Eksemplar, som Professor *Segelcke* selv modtog i 1901, og af hvilken der, saa vidt vides, senere kun er uddelt 2 Eksemplarer, til Forpagter *Hempel Syberg* og Etatsraad *Valentiner*.

I Efteraaret 1894 konstitueredes og den 18. Juli 1896 udnævntes *Friis* til Direktør for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Han fratraadte Stillingen den 1. September i Fjor, og med Kongens Bemyndigelse tilkendegav Landbrugsministeriet ham »Hans Majestæts Tilfredshed med og Anerkendelse af hans lange og for tjenstfulde Virksomhed som Direktør for Højskolen«.

Fra første Færd af forstod *Friis* at sætte sig i et godt Forhold til Lærerne, og den hensynsfulde og forstandige Maade, paa hvilken han ledede Undervisningsraadets Forhandlinger om de mange og vigtige Sager vedrørende Skolens omfattende Virksomhed, hans Ret-sind og Humanitet blev skattet af alle Lærerne.

Til Præsident i Landhusholdningsselskabet valgtes *Friis* i 1898, og med en ved hans Udnævnelse til Landbrugsminister foraarsaget kort Afbrydelse beklædte han Stillingen til December 1910. Han var en Bevarer af Selskabets gode Traditioner, og med den sjældne Pligt-troskab, der karakteriserede al hans Færd, udførte han

et betydeligt Arbejde i Selskabets Tjeneste. Ved hans Frangang udtalte hans mangeaarige Kollega i Præsidi-
 et, Lensgreve *Wedell*, bl. a. følgende: »Jeg véd, at jeg har
 Bestyrelsesraadets fulde Tilslutning, naar jeg bringer
 Dem, Hofjægermester *Friis*, en hjertelig Tak for Deres
 Virksomhed i Selskabets Tjeneste. I 10 Aar har De,
 kære Hr. Hofjægermester, siddet i Præsidi-
 et, og De har i denne Tid udrettet et stort og fortjenstfuldt Arbejde for
 Selskabet, et Arbejde, der omtrent daglig har lagt Beslag
 paa Deres Tid og Kræfter. Fra Deres tidligere Virk-
 somhed som praktisk Landmand, fra Deres nøje Kend-
 skab til Landbrugets Foreningsliv og fra Deres betydningsfulde administrative Stillinger medbragte De i sin
 Tid sjældne Betingelser for at lede Gerningen her i Sel-
 skabet i de rette Spor, og den Indsigt, Takt og person-
 lige Elskværdighed, der altid har præget Deres Gøren
 og Laden i Præsidi-
 et, har — tør jeg sikkert sige —
 været til Ære for Landhusholdningsselskabet og har
 inden for dette kun skabt Dem Venner.» — Et Vidnes-
 byrd om Selskabets Paaskønnelse modtog *Friis*, da Ge-
 neralforsamlingen i December 1910 optog ham som
 Æresmedlem af Selskabet. Han var i Forvejen Æres-
 medlem af Foreningen af jyske Landboforeninger, af
 Foreningen af danske Landbrugskandidater og af Sel-
 skabet for Norges Vel.

Fra den 27. April 1900 til den 24. Juli 1901 var
Friis Landbrugsminister i Ministeriet *Sehested*. Som saa-
 dan fortsatte han den gode Tradition, som vore to
 første Landbrugsministre *K. Sehested* og *A. Hage* havde
 skabt, nemlig at Landbrugsministeriet stod i et godt og
 frugtbart Samarbejde med Landbrugets faglige Organi-
 sationer. *Friis* forelagde flere vigtige Lovforslag, men
 som de politiske Forhold den Gang var, blev kun
 meget faa af de af Ministeriet *Sehested* fremlagte For-
 slag gennemførte, og Landbrugsministeren maatte dele
 Skæbne med de andre Ministre og se sine Forslag
 henlagte.

Det var altsaa en lang, omfattende og samfundsnyttig Virksomhed, der afsluttedes, da Hofjægermester *Friis* for et halvt Aar siden trak sig tilbage som Landbohøjskolens Direktør. Til denne mangesidige Gerning ejede han, som alt fremhævet, ypperlige Egenskaber, et indgaaende Kendskab til Landbrugets Forhold, Institutioner og Personer, et betydeligt Administrations-talent, en Forhandlingsdygtighed, der helst undgik Kampen og søgte at naa til et frugtbart Resultat ved at tale sig til Rette og vise en besindig Imødekommehed til de forskellige Sider. Det er sagt om ham, at han ikke var Initiativets Mand. Dette er i al Fald ikke rigtig, saa længe han stod i sin kraftige Manddomsalder, og det var al Ære værd, at han højt oppe i Aarene søgte at følge med i Udviklingen og at forstaa det nye og uprøvede, som gærede i Tiden og vilde trænge sig frem.

Og saa var det for dem, som havde arbejdet længe sammen med ham og nøje havde lært ham at kende, et Spørgsmaal af underordnet Betydning, om han i større eller mindre Grad var Initiativets Mand. De bedømte ham ud fra andre Synspunkter. De skattede ham for hans ærlige og redelige Vilje til at fremme, hvad han mente var Fremme værd, for hans Retsind, Hjælpsomhed og Trofasthed mod Sager og Personer, og de vil altid pietetsfuldt bevare Mindet om hans fine og elskværdige Personlighed.
